

בית-הספר לחינוך

ח. חינוך

חוג לימודים לב"א ולמ"א

מטרת הלימודים

לערוך היכרות ראשונית עם הדיסציפלינות העומדות ביסוד חקר החינוך, עם הגישה המדעית, עם המחקר המדעי ועם תופעות מרכזיות בתהליך החינוכי ובמערכות החינוך.

תנאי קבלה

לשנה א': ראו ב"מדריך לנרשם החדש".

לשנה ב' ומעלה: המועמדים נדרשים לעמוד בסף הקבלה לשנה א'. הזיכויים על לימודים קודמים ייקבעו עם יועץ החוג.¹

סדר הלימודים לתואר ראשון

תכנית הלימודים לתואר הראשון בחוג נלמדת במסגרת **לימודי חוג ראשי** או במסגרת **לימודי חוג משני** (פרטים על מסלולי הלימודים ראו [עמ' 82](#)).

מסגרת לימודי חוג ראשי

היקף הלימודים הוא 52 נ"ז.

לימודי חובה

שנה א'

לימודי השנה הראשונה משותפים לכלל התלמידים, והם מסתכמים ב-18 נ"ז על-פי הפירוט הבא:

מבוא לפילוסופיה של החינוך (3 נ"ז); קריאת טקסטים במחשבת החינוך (2 נ"ז); מבוא לסוציולוגיה של החינוך (5 נ"ז); מבוא לפסיכולוגיה של החינוך (5 נ"ז) סטטיסטיקה לחינוך א' (3 נ"ז).

כמו כן על התלמידים להשתתף בקורס מתקשב "הדרכה בשימוש בספרייה".

תנאי המעבר לשנה ב': ציון עובר (60 לפחות) בכל קורסי החובה של שנה א'.

¹ תלמידים אלה חייבים להציג פטור משפה זרה ראשונה (מהיחידה לאנגלית שפה זרה של האוניברסיטה העברית), לפני קבלתם לחוג.

שנה ב'

הכרת המעשה החינוכי ²	2	נ"ז
הכרת מערכת החינוך הישראלית	2	נ"ז
סטטיסטיקה לחינוך - ב'	3	נ"ז
סוגיות במחקר חינוכי	3	נ"ז
מיומנויות יסוד בקריאה ובכתיבה אקדמית	2	נ"ז

שנים ב'-ג'

קורס חובת בחירה במחשבת החינוך	2	נ"ז
-------------------------------	---	-----

פטור מקורסי חובה

- בקורסי חובה מסוימים קיימת **חובת פטור** לתלמידים הלומדים קורס שקול בחוג אחר. במקרה זה, ימירו התלמידים קורס זה בקורסי בחירה באותו היקף של נ"ז (לא כולל סמינריונים).

- בקורסי חובה מסוימים קיימת **רשות פטור** לתלמידים הלומדים קורס שקול בחוג אחר. במקרה זה, יכולים התלמידים ללמוד קורס זה במסגרת החוג לחינוך או להמירו באחד מקורסי הבחירה באותו היקף של נ"ז (לא כולל סמינריונים). פירוט הפטורים מופיע ברשימת קורסי החובה בתכנית הלימודים.

- הפטור הניתן לקורס חובה הוא על תנאי עד לקבלת ציון עובר (60 לפחות) בקורס השקול לקורס בחוג אחר בעטיו ניתן הפטור.

- תלמידי שנה א' הפטורים מאחד המבואות, רשאים ללמוד קורסים מתקדמים על פי רשימת הקורסים המופיעה בתכנית הלימודים, במידה ויוותרו מקומות.

עבודות סמינריוניות

על התלמידים לכתוב עבודה סמינריונית אחת³ תלמידי חינוך הלומדים חוג ראשי ולימודים משלימים רשאים לכתוב שתי עבודות סמינריוניות בחינוך.

לימודי בחירה

יתרת הקורסים להשלמת מכסת נקודות הזכות הנדרשות לתואר תיעשה מתוך רשימת קורסי הבחירה של שנים ב'-ג'.

מיקודים בלימודי הבוגר

תלמידי הבוגר רשאים להתמקד בתחום לימודים אחד מבין ארבעה בהיקף 12 נ"ז. לימודי המיקוד יוכנסו כהערה בגיליון הציונים בלבד.

להלן מיקודי הלימוד:

1. מנהיגות, תהליכים ארגוניים וחברתיים
2. תהליכים תוך-אישיים ובין-אישיים
3. הגות חינוכית בעולם משתנה
4. למידה והוראה בעידן הידע

² בעלי תעודת בוגר ממכללה מוכרת או בעלי וותק של 5 שנים או יותר בהוראה פטורים מהקורס: "הכרת המעשה החינוכי" ועליהם להשלים את מכסת הנ"ז החסרה מתוך קורסי בחירה.

³ בקורס בו נכתבת עבודה סמינריונית יתקבלו 2 ציונים: ציון הקורס ישוקלל לתואר וציון העבודה הסמינריונית לא ישוקלל.

מסגרת לימודי חוג משני

המכסה המינימלית לתלמידים **שחוג הראשי בפקולטה למדה"ר היא 36 נ"ז**,
ולתלמידים שחוג הראשי בפקולטה אחרת 44-48 נ"ז. פרטים על יתר החובות
 במסלול זה ראו בפרק "ידיעות לתלמידי התואר הראשון" (עמ' 82).

קורסי חובה:

שנה א

מבוא לפילוסופיה של החינוך	3	נ"ז
מבוא לסוציולוגיה של החינוך	5	נ"ז
מבוא לפסיכולוגיה של החינוך	5	נ"ז
סטטיסטיקה לחינוך א'	3	נ"ז

שנה ב

הכרת המעשה החינוכי ⁴	2	נ"ז
הכרת מערכת החינוך הישראלית	2	נ"ז
סטטיסטיקה לחינוך - ב	3	נ"ז
מיומנויות יסוד בקריאה ובכתיבה אקדמית	2	נ"ז
	25	נ"ז

שנים ב-ג

קורסי בחירה	11	נ"ז
סה"כ	36	נ"ז

* החל משנת הלימודים תשע"ב חלה חובת הגשת עבודה סמינריונית בחוג
 לחינוך לתלמיד הפקולטה למדעי החברה שהחוג לחינוך הוא החוג המשני
 שלהם.

הערה:

לתלמידים המתכוונים להמשיך לימודיהם למוסמך בחוג לחינוך של
 האוניברסיטה העברית ללא צורך בלימודי הכנה, מומלץ ללמוד את כל קורסי
 החובה הניתנים במסגרת לימודי חוג ראשי.

קורסי רקע לקראת לימודי מ"א

לימודי מ"א בחוג לחינוך מתקיימים במספר מגמות התמחות. כדי להתקבל
 למגמת לימודים מסוימת במ"א ללא לימודי הכנה תכניים⁵, יש ללמוד קורסי
 ב"א מסוימים על פי דרישת המגמה. את הקורסים האלה ניתן לכלול במסגרת
 מכסת קורסי הבחירה לשנים ב'-ג' בלימודי הבוגר.

⁴ בעלי תעודת בוגר ממכללה מוכרת או בעלי וותק של 5 שנים או יותר בהוראה פטורים מהקורס:
 "הכרת המעשה החינוכי" ועליהם להשלים את מכסת הנ"ל החסרה מתוך קורסי בחירה.

⁵ פרט למגמה לפסיכולוגיה חינוכית ופסיכולוגיה קלינית של הילד, שבה על המועמדים להיות
 בעלי תואר בוגר בפסיכולוגיה.

סדר הלימודים לתואר שני

מטרת הלימודים

לימודי התואר השני בחוג מתנהלים במסגרת מגמות התמחות, חלקן הכשרתיות וחלקן עיוניות. הלימודים מכוונים להקנות לתלמידים ידע מתקדם בהיבטים התאורטיים, בממצאים האמפיריים ובשיטות החקר בתחום ההתמחות של המגמה.

במגמות ההכשרתיות הלימודים נועדו בנוסף לאמור לעיל, להעניק את הידע הפרופסיונלי והמעשי הנדרשים, לשם מילוי התפקיד אליו מכשירה המגמה. עבודת הגמר הנכתבת במסגרת המסלול המחקרי (מסלול א') נועדה להכשיר את התלמידים בתחום המחקר המדעי.

מבנה הלימודים

הלימודים לתואר שני בחוג לחינוך נמשכים שנתיים ומתנהלים בשני מסלולים: מסלול א' ומסלול ב' (להוציא את המגמה לפסיכולוגיה חינוכית ופסיכולוגיה קלינית של הילד בה מתקיימים הלימודים **במסלול א' בלבד**, והמגמה ללקויות למידה, בה נמשכים הלימודים שנתיים וחצי בשני המסלולים).

בלימודי מ"א בחינוך מוצעות המגמות הבאות:

1. לימודים משולבים במדעי החינוך, תכנית ייעודית למורים בשבתון (229)
2. לימודים משולבים במדעי החינוך (230)
3. מחשבת החינוך (231)
4. סוציולוגיה של החינוך (232)
5. מדיניות ומינהל בחינוך (237)
6. חינוך יהודי (238)
7. פסיכולוגיה חינוכית ופסיכולוגיה קלינית של הילד (239)
8. ייעוץ חינוכי (240)
9. חינוך מיוחד (241)
10. למידה והוראה (242)
11. לקויות למידה (243)

כללי

רשאים להגיש את מועמדותם ללימודי מוסמך בחוג לחינוך תלמידים שסיימו את לימודי התואר הראשון בציון 80 לפחות.

הקבלה למסלול המחקרי (מסלול א') מותנית בסיום לימודי התואר הראשון בציון 85 לפחות. תלמידים אשר אינם עומדים בתנאי זה וסיימו שנה א' בלימודי מוסמך (20 נ"ז לפחות) בציון 85 רשאים להגיש בקשה לעבור למסלול המחקרי.

מכיוון שמספר הנרשמים גדול ממספר התלמידים אותם ניתן לקבל אין ציון הקבלה המינימלי הנדרש מבטיח קבלה למגמה המבוקשת - הדבר תלוי במספר המועמדים ביחס למספר המקומות בכל מגמה.

דפי מידע על דרישות הקבלה למגמות השונות ניתן לקבל במזכירות התלמידים של החוג לחינוך או באתר האינטרנט של ביה"ס לחינוך.

לימודי הכנה לבוגרי החוג לחינוך

בוגרים שסיימו את התואר הראשון בחוג לחינוך מבלי שלמדו קורסים המתאימים לדרישות המגמה המבוקשת יחויבו בלימודי הכנה מתכנית הב"א בהתאם לצורך. בוגרי חוגים אחרים יוכלו להציג מועמדותם ויחויבו בלימודי הכנה ביעוץ אישי.

להלן רשימת הקורסים מלימודי הב"א בחינוך הדרושים כדי להתקבל למגמות השונות.

מגמה	שם הקורס	נ"ז
לכל המגמות	השלמה בסטטיסטיקה	2
לכל המגמות	השלמה במחקר בחינוך	2
מחשבת החינוך	קורסי מבוא בפילוסופיה	4
מחשבת החינוך	קורס בחירה מתוך הקורסים במחשבת החינוך בבוגר	2
סוציולוגיה של החינוך	מבוא לסוציולוגיה של החינוך	5
מנהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך	תיאוריות ותהליכים ארגוניים ויישומיהם בחינוך	4
חינוך יהודי	לימודי רקע ביהדות	8-4
פסיכולוגיה קלינית תכנית אישית פסיכולוגיה ייעוץ חינוכי חינוך מיוחד לקויות למידה	פסיכולוגיה התפתחותית	6

לימודי השלמה לבוגרי תואר ראשון שלא למדו בחוג לחינוך

בוגרי חוגים אחרים יוכלו להציג את מועמדותם ויחויבו בלימודי הכנה שייקבעו ביעוץ אישי, לפי דרישות החובה בלימודי הב"א בחינוך והדרישות המיוחדות של כל מגמה בלימודי המ"א, כפוף לדרישות הוועדה ללימודים מתקדמים.

נושא ההשלמה	בוגרי חוג חינוך באוניברסיטאות	בוגרי חוגים שאינם חינוך באוניברסיטאות	בעלי תואר ראשון בהוראה (B.Ed)*
סטטיסטיקה	פטורים	חייבים בלימוד הקורסים (או קורסים מקבילים)	חייבים בלימוד הקורסים**
מחקר בחינוך			

* בעלי תואר בוגר בהוראה (B.Ed) חייבים בהצגת פטור מאנגלית במהלך רישום המועמדות.

** למעט אם למדו קורסים מקבילים אצל מרצה בדרגת ד"ר/פרופ' וקיבלו ציון 80 לפחות.

מסלול א'

- היקף הלימודים הכולל במסלול זה, במשך שנתיים, הוא 32 נ"ז (16 ש"ש):
- כמחצית הנ"ז במסגרת מגמת ההתמחות.
- לימודי מחקר (מתודולוגיה) בהיקף של 6 נ"ז לפי דרישת המגמה.
- יתרת נקודות הזכות תיצבר ממגמת ההתמחות, וממגמות אחרות בחוג לחינוך.
- על התלמידים לתכנן את מהלך לימודיהם כך שיוכלו לסיים במשך שנתיים.

מטלות

1. ציון בכל קורס, שיינתן עפ"י דרישות הקורס (עבודה כתובה ו/או בחינה).
2. התמחות מקצועית (פרקטיקום) בהתאם לדרישות המגמה.
3. כתיבת עבודה סמינריונית.
4. **כתיבת עבודה סמינריונית בעלת אופי מחקרי** (עבודת גמר). עבודה זו תיכתב במגמת ההתמחות.

עבודת גמר: עבודה סמינריונית בעלת אופי מחקרי

- על העבודה להכיל מרכיב מחקרי. המחקר יכול להתבצע בכל אחד מהפרדיגמות המחקריות המקובלות: עיונית, כמותית, איכותנית או התערבות והערכה (או שילוב של יותר מאחת מאלה). מתכונת אידאית לעבודה כזו היא כשל מאמר המותאם לפרסום בכתב-עת אקדמי.
- נושא העבודה המחקרית ייקבע בהתייעצות בין התלמיד/ה והמדריך/ה ותאושר על ידי ראש המגמה.
- העבודה (כולל הערות וביבליוגרפיה) תהיה בהיקף של 40-80 עמודים (ברווח כפול) במעבד תמלילים; דיאגרמות, תמונות, טבלאות ונספחים טקסטואליים הנדרשים בנושאים מסוימים לא יובאו במניין עמודים זה. חריגות אפשריות יהיו באישור המדריך האישי וראש המגמה.
- העבודה תיקרא על ידי המדריך וע"י מורה נוסף, שייקבע ע"י הוועדה ללימודים מתקדמים. הוועדה תקבע את הקורא השני רק לאחר קבלת אישור בכתב מהמדריך המאשר את הגשת העבודה לשיפוט.
- העבודה תיכתב בעברית. תלמידים המבקשים לכתוב את העבודה בשפה שאינה עברית יפנו בבקשה המתאימה לוועדה ללימודים מתקדמים, אשר תדון בבקשות אלה עפ"י קנה המידה הנהוג ברשות לתלמידי מחקר. בדרך כלל תאושר כתיבת עבודה בלועזית רק לתלמידים שאינם תושבי הארץ, לעולים חדשים ולתלמידים שנושא עבודתם מחייב קריאה ע"י מורים שאינם קוראים עברית.
- העבודה תימסר מודפסת בארבעה עותקים: אחרי אישור העבודה יימסרו שניים מעותקים אלו לספרייה הלאומית ולספרייה המרכזית בהר-הצופים. אין לפרסם את העבודה המחקרית או חלקים ממנה, אלא על פי הסכמת המדריך וזאת רק לאחר אישורה הסופי של העבודה ותוך ציון כי זוהי עבודה סמינריונית בעלת אופי מחקרי שהוגשה למילוי חלקי של החובות לקבלת התואר מוסמך.

מסלול ב' (המסלול הלא מחקרי)

- היקף הלימודים במסלול זה, במשך שנתיים, הוא 40 נ"ז (20 ש"ש):
- כמחצית הנ"ז במסגרת מגמת ההתמחות.
- לימודי מחקר (מתודולוגיה) בהיקף של 4 נ"ז לפי דרישת המגמה.
- 4 נ"ז לפחות מחוץ לחוג - מלימודי מ"א או מלימודי ב"א מתקדמים שאינם מחוג הלימוד של התלמיד בלימודי הב"א.
- את יתרת נקודות הזכות ניתן לבחור ממגמת ההתמחות, ממגמות אחרות בחוג לחינוך, ומחוץ לחוג.
- על התלמידים לתכנן את מהלך לימודיהם כך שיוכלו לסיים במשך שנתיים.⁶

מטלות

1. ציון עבור כל קורס. הציון ייקבע עפ"י דרישת הקורס (עבודה כתובה ו/או בחינה).
2. התמחות מקצועית (פרקטיקום) - בהתאם לדרישות המגמה.
3. כתיבת שתי עבודות סמינריות, מהן אחת לפחות במגמת ההתמחות (עבודה סמינרית אפשר לכתוב בקורס המוגדר כסמינריון או כסמינריון מחקר).

⁶ במגמה ללקויות למידה הלימודים נמשכים חמישה סמסטרים